

I. LET OP DE VROME

Zingen Psalm 119:65 en 72

Schriftlezing Mattheüs 10:16-33

De psalmist in Psalm 37 roept ons op om te letten op de vrome en oprechte, daar het einde van die man vrede zal zijn. Het leven van de gelovigen getuigt van strijd en aanvechting. Hun levenstijd is in geestelijke zin een gedurige worsteling. Zij kennen de vreze Gods en daarom de bespottling en aanvechting van buiten en van binnen. Maar hun einde zal vrede zijn. Zo'n oprechte was ook Guido de Brès, de opsteller van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Zijn leven getuigde van de vreze des Heeren, maar ook van de strijd die hij gevoerd heeft voor de prediking en verbreiding van de leer van vrije genade. Voordat we over zullen gaan, zo de Heere dit geeft, tot de behandeling van zijn belijdenisgeschrift, dat ook voor onze dagen zijn grote en onderwijzende betekenis beslist niet verloren heeft, leek het mij goed bij enige facetten uit zijn leven stil te staan. De tekstwoorden vindt u in 2 Timotheüs 4:8.

'Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen die Zijn verschijning liefgehad hebben.'

De tekst spreekt van

1. de toekomstige kroning;
2. de krachtige verzekering;
3. de troostvolle bemoediging.

Zingen Psalm 25:8, 9 en 10

1. De toekomstige kroning

In Psalm 68 roemt de psalmist de Koning der Kerk als hij zegt: 'Gij zaagt Uw strijd bekronen.' Hij heeft de strijd gestreden en de overwinning volkomen behaald. Hij heeft geworsteld in de hof, waar Hij kroop als een worm en geen man, en het bloedig zweet heeft uitgedrukt. Hij heeft de grote strijd gestreden aan het vloekhout der schande. Als vrucht van Zijn genadewerk leert Zijn volk, al de oprechte gelovigen, ook de geestelijke worsteling en strijd kennen. De apostel Paulus spreekt daarover in de woorden voorafgaande aan onze tekst. De strijd wordt gevoerd in het heden, maar heeft ook alle betekenis voor de toekomst. Hij spreekt over het tijdstip van zijn sterven en datgene wat hem dan wacht. De dood is zeker te wachten door een ieder. Er zijn vele mensen die nim-

mer aan de dood denken. Zij schuiven de gedachte hieraan geheel van zich af, zij stellen de dood verre van zich, maar dit zal niet baten. Anderen spreken gemakkelijk over de dood en schijnen geen enkele vrees te kennen, daar zij menen dat het wel mee zal vallen, of zij rusten op vermeende gronden, die straks geen eeuwigheidswaarde zullen hebben. Weer anderen zijn bevreesd als zij denken aan het ogenblik van de dood en het verschijnen voor de grote Rechter van het heeal. De apostel Paulus spreekt echter van de tijd van zijn ontbinding (dat wil zeggen: losmaking of verhuizing), die aanstaande is. Hij behoort tot het volk dat een vreemdeling is hier beneden. Hun woningen zijn tenten waarvan de pinnen niet al te diep in de grond zijn geslagen, en hun levensreis is een pelgrimsreis. Zij zijn hier niet thuis, maar zij verwachten die stad die fundamenten heeft, welker Bouwmeester God de Heere is. Als de Heere genade in het leven bewezen heeft, dan is de dood niet meer de grootste vijand voor de Zijnen, maar wel de laatste vijand. De zonde is dan de grootste vijand geworden, en daarom is de dood de laatste vijand. Zijn kracht en verschrikking is ten diepste tenietgedaan. Zij mogen dan uitroepen, als het geloof in beoefening is: 'Dood, waar is uw prikkel?' Hun toekomst is: 'Maar 't vrome volk, in U verheugd, zal huppelen van zielevreugd, daar zij hun wens verkrijgen.'

Tot dit volk behoorde ook de opsteller van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, Guido de Brès. Hij heeft in zijn levenstijd deze geestelijke worsteling leren kennen en mocht door Gods genade ook delen in de eeuwige toekomst Zijner Kerk. Hij werd geboren in 1522 en was van beroep enige tijd glasschilder. Door persoonlijke Schriftstudie, die gezegend werd door Gods Geest, brak het licht der genade door in zijn leven en kwam het tot een breuk met Rome. Hoe groot is het belang van het persoonlijk onderzoek van Gods Woord onder biddend opzien tot de Heere, daar Hij dit zeker wil zegenen. Dit blijkt dan ook uit het leven van Guido de Brès. Enige tijd verkeerde hij in Engeland, waar hij bekende hervormers als Micron, Datheen en Utenhove ontmoette. Later heeft hij naar alle waarschijnlijkheid ook contact gehad met Calvijn. Ten slotte kwam hij als rondreizend prediker in Doornik terecht, en daar heeft hij dit belijdenisgeschrift geschreven.

Tijden van uitwendige rust op het kerkelijk erf zijn vaak tijden van uitholling, vervlakking, groeiende dwalingen, en van toename van de wereldgelijkvormigheid.

Tijden van vervolging zijn vaak de tijden dat men geroepen wordt tot verantwoording, en dan wordt men tevens gedreven tot verwoording van de diepste beweegredenen van zijn denken en handelen. Zo zijn vaak de belijdenisgeschriften ontstaan. De schrijver van dit geschrift behoorde tot het volk dat werkelijk toekomst heeft. In de tekst wordt dit met het woord 'kroon' aangeduid. Een kroon is een sieraad, een teken van overwinning en een teken van koningschap. Het beeldt het gewicht van de hemelse heerlijkheid uit, die weggelegd is voor al degenen die Zijn Naam vrezen. In de tijd van de tekst werden zulke kronen wel gegeven aan de kampvechters die na een zware strijd de overwinning hadden behaald, of aan de lopers die na een vermoeiende loop de baan hadden uitgelopen. Welnu, dit is een beeld van het geestelijke leven. Immers, dit bestaat uit een strijd die wel zwaar is, maar waarvan de overwinning zeker is. De Heere zal nooit beschaamd maken de hoop Zijner ellendigen.

O, dan gaan we leren, dat wij gekroonde mensen waren in ons verbondshoofd

Adam in het Paradijs. Daar waren wij versierd met het beeld Gods, namelijk ware kennis, gerechtigheid en heiligheid. Dan zijn wij ook geen vreemdeling van de doorleving, dat door de zonde de kroon van ons is genomen. Wij leren belijden met smart in het hart: 'De kroon onzes hoofds is afgevallen; o wee nu onzer, dat wij zo gezondigd hebben.' Om onzentwil is het aardrijk vervloekt. Dat kost tranen en doet ons in ootmoed diep buigen voor de majesteit Gods.

Echter, als de Heere werkt door het zaad van het Woord Gods en de levendmakende kracht van Zijn Geest, dan ontvangen wij verschillende kronen in de loopbaan van het leven. Daar is de kroon van verdrukking, de kroon van bespotting en van vervolging. Dan wordt ervaren wat de apostel zegt: 'Allen die godzaliglijk willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden.' Daar is het gewicht dat op ons drukt, van de geestelijke verlaten en aanvechtingen. De bestrijdingen en twijfelmoedigheden zijn vele. Dit maakte Job en Heman soms moedeloos en Asaf soms opstandig. De apostel Paulus en Guido de Brès kenden deze kronen. Beloofd werd hun echter de kroon der rechtvaardigheid. Hun sterfdag zou kroningsdag zijn. Die dag was een dag van grote verdrukking voor de schrijver van dit geschrift, daar hij op het schavot zijn aardse leven eindigde, maar toen mocht hij deze eerkroon in ontvangst nemen, om hem in aanbidding te werpen voor de troon van het Lam. Neen, zij ontvangen deze kroon niet wegens eigen verdienste. Deze kroon is verworven door Hem, het Hoofd der Kerk. Hij heeft de strijd gestreden, de prijs betaald en de volkomen overwinning behaald. Hij heeft de troon en de kroon verlaten en wilde met spot, smaad, verachting en doornen gekroond worden, opdat Zijn Kerk met eer en heerlijkheid gekroond zou worden. Dit kon niet anders dan door een weg van recht en gerechtigheid in en door Hem.

Deze kroon is niet alleen een geschonken, maar ook een onverderfelijke en onverwelkelijke kroon. Zij kunnen deze nooit meer verliezen, daar hij gekocht en betaald is door Hem, en bewaard wordt voor hen tot op die grote dag. Guido de Brès kende de spot- en smaadkroon wel. Hij werd ook wel gesmaad door mensen die de leer van vrije genade op een onvoorzichtige wijze uitdroegen. Zij vonden hem te benauwd. Het was namelijk zo, dat er te Doornik, waar ruim de helft van de bevolking de Reformatie een warm hart toedroeg, zogenaamde chanteriest werden gehouden. Dat waren psalmoptochten, waarbij mensen, gekleed in zwarte mantels en met zwarte maskers, om niet herkend te worden, voor de woningen van vooraanstaande Roomse geestelijken de psalmen van Marot en Beza zongen. Maar Guido de Brès deed hieraan niet mee, ja hij waarschuwde daartegen. De Heere leert immers Zijn volk, voorzichtig te zijn gelijk de slangen. Bij de voortduur waarschuwde hij tegen het al te uitdagend karakter van deze optochten. Het martelaarschap moet niet opzettelijk gezocht worden, dan kon het nog weleens tegenvallen. De bewegreden van Guido de Brès was, om de bevolking en de overheid te overtuigen van het niet-doperse en het anti-revolutionaire karakter van de calvinistische beweging. Immers, een van de redenen om dit geschrift het licht te doen zien, was de grote strijd die hij voerde tegen de doperse beweging, die het gezag van de overheid ontkende en daarmee een groot gevaar was voor de Reformatie, die het gezag van de overheid wel erkende. De Roomse tegenstanders maakten misbruik van het onschriftuurlijke standpunt van de Dopersen, om de gehele Reformatie te bestempelen als een

revolutionaire beweging, die het te doen was om omverwerping van het gezag van de overheden van die dagen, maar dit was beslist niet het geval. Daarom heeft hij er alles aan gedaan om de overheid ervan te overtuigen dat het de Gereformeerden niet te doen was om een revolutie in de maatschappij, maar een Reformatie in de kerk. De gevolgen van deze optochten bleven niet uit. Al spoedig braken de vervolgingen los en bleken verschillende psalmzangers niet bestand te zijn tegen het geweld van de Inquisitie, terwijl juist Guido de Brès staande mocht blijven.

In de nacht van 1 op 2 november 1561 werd er een pakje over de kasteelmuur van Doornik geworpen, waarin zich een brief aan de koning van Spanje en deze geloofsbelijdenis bevond. Op deze wijze richtte Guido de Brès zich tot de koning van Spanje om het standpunt der Gereformeerden aan hem duidelijk te maken.

2. De krachtige verzekering

In deze geloofsbelijdenis van de apostel Paulus klinkt de zekerheid. Dit is tegen de leer van Rome en de latere Remonstranten. Zij wilden deze zekerheid niet aanvaarden, want dat zou – zo meenden zij – zorgeloze en goddeloze mensen maken. Ze vergaten echter, dat de ware godsdienst een liefdedienst is, en dat de oprecht gelovige niet anders begeert dan de overige tijd van zijn leven voor God en Zijn dienst te leven. Hij dient immers de Heere niet om de hemel, maar om Hemzelf. Ook wij hebben in onze tijd dit vast te houden. Ook ons spreekt de leer van de onzekerheid wel aan, maar de natuur van het waar zaligmakend geloof kenmerkt zich door enige zekerheid, dat moeten wij wel bedenken. Deze zekerheid van het geloof heeft geen grond in de mens zelf en rust niet op enig werk van hemzelf, maar is een vertrouwen op God en Zijn Woord door de kracht van Zijn Geest. Geloven is God voor waar houden, zowel wat Zijn bedreigingen door de Wet, als wat de beloften van het heilig Evangelie betreft. Het is het werk des Geestes, dat het oor opent voor de bazuin van het Woord, dat het oog doet zien de diepte der zonde en schuld en de noodzaak en heerlijkheid van Christus, en dat het hart doet branden voor de eer des Heeren. Men leert rusten in de almacht, de getrouwheid en de genade Gods in Christus. Men krijgt daar oog en hart voor in geestelijke zin door de verlichting en de overreding van de Geest des Heeren. Dit geschiedt op zulk een overtuigende en hartinnemende wijze, dat de arme zondaar ingewonnen en overwonnen wordt. Daarom zegt de apostel: ‘Welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, geven zal.’ Hier hebt u de geloofstaal.

O, kennen wij iets van deze belijdenis, namelijk dat het vast ligt in God en bewaard wordt door Hem? Het is dan als we zien op onszelf onverdiend, maar als we zien op Hem en de dure prijs die Hij betaald heeft, toch verdiend. Zovelen – en gemeente, onderzoek u nauw, bij wie u behoort – zovelen hebben een vermeend recht. Anderen hopen, dat het wel mee zal vallen. Weer anderen houden een tussenweg aan. Kind van God? Neen, dat durven ze niet te zeggen, maar duivelskind zijn ze ook niet. Het is echter één van beide, een tussenweg is er niet. Het is hemel of hel. Licht of duisternis. Of een kind des toorns, of een kind van God.

Deze belijdenis van de apostel Paulus en van Guido de Brès is grijpt door de

geestelijke ervaringen waardoor de vastheid gezocht en gevonden mocht worden buiten zichzelf, in de belofte van het Woord. Ze is gegrond op de Steenrots Wiens werk volkomen is, namelijk Jezus Christus en Die gekruisigd. Guido de Brès mocht in het vunzige kerkerhol waar hij in verbleef voordat hij gevoerd werd naar het schavot, roemen in de hoop der heerlijkheid. Hij mocht rijkelijk vertroost worden en schrijven aan zijn vrouw, dat hij op de kansel als een blinde van kleuren gesproken had, zo helder en klaar gaf de Heere nu in de gevangenis getuigenis in zijn hart van het Woord Zijner waarheid. Ja, ook op het schavot mocht een klaar en helder getuigenis gegeven worden van de goedheid en de grootheid Gods. Hij mocht ervaren wat de psalmist zingt: 'In de grootste smarten blijven onze harten in den HEER' gerust.'

3. De troostvolle bemoediging

Voor wie geldt de troostvolle bemoediging? Voor wie is deze toekomst weggelegd? De apostel wijst op het hoofdkenmerk der genade. Dat is niet de ontdekking aan zonde en schuld, want er kan een zekere overtuiging zijn van zonde, die toch niet zaligmakend is (zoals Kaïn en koning Saul belijdenis van zonde doen, zonder dat zij de zonde waarlijk haten). De apostel kende een duidelijke bekehringsweg, maar in zijn prediking heeft hij nimmer zijn weg als norm gesteld voor anderen. Het hoofdkenmerk der genade is, dat de zondaar in de weg van de ware overtuiging van zijn schuld en verlorenheid komt tot Christus als de Bron der zaligheid. Dat heeft de Zaligmaker Zelf gezegd in Johannes 6:37, namelijk: 'Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen, en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen.' In de tekst zegt de apostel: 'Niet alleen mij, maar ook allen die Zijn verschijning liefgehad hebben.' De weg kan onderscheiden zijn, de ervaringen kunnen verschillen in mate en diepgang, maar hierin zijn zij één, dat zij Hem lief hebben met geheel hun hart. De ware godsdienst kent als hoofdkenmerk liefde: liefde tot Zijn dienst, Zijn dag, Zijn Woord, Zijn volk, en bovenal tot Christus, de Grond der zaligheid. Zij hebben Zijn verschijning lief, zoals Hij Zich borg gesteld heeft reeds van eeuwigheid. Zij hebben Hem lief, zoals Hij Zich heeft geopenbaard in de volheid des tijds in de gestalte van Zijn diepe vernedering als de Man van smarten, verzocht in krankheid. Zij hebben Hem lief, zoals Hij Zich heeft geopenbaard in Zijn Woord en Evangelie in Zijn dierbaarheid, gepastheid en noodzakelijkheid. Deze liefde is een wonderlijke, geschonken, geestelijke liefde. Zij hebben Hem meer lief dan zij ooit de wereld en de zonde in hun eertijds liefgehad hebben. Zij hebben Hem meer lief dan hun akkers, goederen en bezittingen. De liefde tot Hem gaat de liefde tot man, vrouw, vader, moeder en kinderen te boven. Christus zei het Zelf: 'Wie Mij niet liefheeft boven dit alles, is Mij niet waardig.' Zij hebben Hem lief, meer dan hun zoete en gevoelige gestalten. Ze zingen met Asaf: 'Wien heb ik nevens U omhoog? Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog op aarde nevens U toch lusten?' Zij hebben Hem lief in Zijn ambten van hoogste Profeet, enige Hogepriester en eeuwige Koning. Is dit in uw hart? Dan geldt u deze troostvolle bemoediging. O, het gaat in deze woorden niet over uw trouw, over uw ijver, over uw tranen en over uw ervaringen, maar kent u de liefde Gods, die alles te boven gaat? Bent u geen vreemdeling van de geestelijke honger en dorst naar Zijn gerechtigheid? Ruth verliet

alles om Hem; Zacheüs gaf alles om Hem; de Samaritaanse vrouw vertelde alles om Hem!

Guido de Brès in de gevangenis heeft ook duidelijk getuigenis gegeven, dat deze liefde hem alles te boven ging. Hij toonde dat in de brieven die hij schreef aan zijn vrouw en aan zijn moeder. Hij mocht getuigenis geven van deze hartinnemende vrucht, die hem voor eeuwig verbonden had aan die uitnemende Borg en Zaligmaker. Het was in zijn leven waar geworden: ‘Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad.’

Zingen Psalm 56:2

Guido de Brès is de schrijver geweest van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Op de Dordtse Synode in 1618/1619 is dit geschrift behandeld en geheel in overeenstemming bevonden met de waarheid. Hoe nodig is het ook in onze tijd om dit geschrift, dat werkelijk met bloed en tranen geschreven is, te overdenken. De schrijver heeft het bij wijze van spreken met zijn bloed ondertekend. Hij is gekroond met eer en heerlijkheid. Na een korte tijd van ongeneugt mag hij zich eindeloos verheugen in Hem, het Lam Gods, Dat Zijn Kerk kocht met Zijn hartenvloed.

De vraag is, gemeente: Wat zal uw en mijn kroon zijn? Welke kroon zoeken en begeren wij? Het is nodig om onszelf te onderzoeken, want wij reizen naar de eeuwigheid, naar de grote Rechter van hemel en aarde. Wees ervan overtuigd dat, zolang wij de wereld en de zonde nog liefhebben, wij nog verkeren onder de vloek. Al dragen wij aardse kronen van menseneer en heerlijkheid, die glans van zilver en goud hebben, ze zijn vergankelijk. Gods toorn rust dan nog op ons. Bent u nu al gekroond, zoals de farizeeën en schriftgeleerden? U bent zeker van uw kroon, ja u draagt deze kroon al, want u bent trouw kerkelijk meelevend en ijverig voor de waarheid en u bestrijdt bepaalde zonden en bouwt op uitwendige voorrechten? Weet dat dit geen grond kan zijn voor de eeuwigheid. Dan hebt u de kroon gestolen, want Gods kinderen dragen nu geen kroon, althans geen eerkroon. De apostel zegt: ‘Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal.’ Zij dragen nu wel een kroon, maar het is de kroon van verdrukking, beproeving en bespotting. Straks zal dit de eerkroon zijn. Hieraan kunt u ook duidelijk zien, dat het ware geloof, geloof is in de belofte Gods, dat Hij om Christus’ wil straks de Zijnen zal kronen met eer en heerlijkheid. Zij staan echter nu nog in de strijd, zij dragen nu nog geen eerkroon, maar zullen straks zeker in dat heilgoed delen. Zie het leven van Guido de Brès en wat de genade Gods in zijn leven gaf, want wij zien in zijn leven verschillende kenmerken van het leven der genade en welke vruchten dit uitwerkte.

Zie de vrucht van de liefde tot de waarheid, waardoor hij zichzelf mocht overgeven. Zie de vrucht van standvastigheid, daar hij lange tijd in een vunzig hol verbleef, geketend met ijzeren boeien aan handen en voeten, terwijl de smid twee of drie maal daags kwam controleren of ze nog vastzaten. Daarbij werd de gevangenis omringd door een drietal wachten van elk 40 soldaten. Toch belijdt hij, dat hij in die barre en bange omstandigheden meer vreugde mocht smaken dan eerder en meer verruiming kende dan tevoren. Een andere vrucht der genade

was de onderwerping aan de wil Gods, de eenswillendheid om deze weg te gaan, die de Heere voor hem uitgedacht had. Hij beleed, dat hij niet door een bloot toeval in de handen van de vijand gekomen was, maar dat het alles geschied was onder Gods voorzienigheid. Ja, hij schreef aan zijn vrouw: 'Het is u genoeg bekend, dat toen gij met mij in het huwelijk zijt getreden, gij een sterfelijke man hebt genomen, die onzeker was van een enkel ogenblik van zijn leven. Echter heeft het onze goede God behaagd om ons gedurende de tijd van ongeveer zeven jaren samen te laten leven.' Eens met God, hoewel hij zijn vrouw en enkele kleine kinderen achter moest laten. Ja, ook riep hij vanaf het schavot zijn aanhangers toe, niet in opstand te komen tegen de overheid, maar met de strop om de hals vermaande hij hen, onderworpen te zijn aan de overheid en bovenal Gods Woord en waarheid met geheel het hart te zoeken. Zie, dit is de vreze Gods. Op 31 mei 1567 werd hij opgehangen, 45 jaar oud zijnde. Zijn verschijning had hij lief boven alles.

Zie gemeente, dit is de schrijver van het belijdenisgeschrift dat wij in de komende tijd hopen te overdenken. Mocht het zijn tot ontdekking en opscherping van een ieder onzer.

Zie, ons voorgeslacht zat in een vunzige kerker uit liefde tot de waarheid, ja gaf goed en bloed voor de waarheid. En zouden wij geen tijd nemen om het Woord te onderzoeken en onder dit Woord op te gaan in een geriefelijk kerkgebouw op zondag en door de week?

Zij verachtten de wereld, en al het aards goed had een lagere plaats. Maar dan heeft het toch niets met genade te maken, als wij het Woord een plaats aan de rand van ons leven geven omdat we zo druk zijn om de wereld na te jagen?

De kern van de zaak is, dat wij Hem lief hebben boven alles. Deze vraag stelde de Zaligmaker aan Petrus: 'Hebt gij Mij lief?' Hij vroeg hem niet naar de grootte van zijn geloof, naar de mate van zijn trouw, naar de kracht van zijn gebed, maar Hij onderzocht hem op deze liefde.

Hij doet dat u en mij ook. Heeft het onderzoek en de bediening van het Woord deze liefde al in ons gewerkt door de levendmakende kracht des Geestes? Is Hij ons lief geworden boven alles? Wat een rijke bemoediging als dat ons deel mag zijn, hoe bestreden en aangevochten we ook zijn. 'Gij weet alle dingen, Gij weet, dat ik U liefheb', zij door Gods genade ook onze belijdenis.

'Gedenkt uw voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandel' (Hebr. 13:7). Hoe groot is dat goed dat Hij weggelegd heeft, hoe heerlijk zal die kroon zijn voor al degenen die Hem hebben leren zoeken en Hem hebben leren kennen en belijden als de enige Naam tot zaligheid. Hij zal hun geven sieraad voor as, het gewaad des lofs voor een benauwde geest, en op grond van Zijn doornenkroon ontvangen zij de eerkroon, die zij mogen werpen aan Zijn voeten. Wacht u ook deze kroon? Nog roept Hij arme zondaren, die de eerkroon verloren hebben door eigen schuld, tot deze verworven kroon. Deze kroon krijgt u niet in handen, wordt veracht door de wereld, gehaat door de uitwendige godsdienst, zonder de ware vreze Zijns Naams, maar wordt gegeven aan allen die Zijn verschijning hebben liefgehad. Amen.

Slotzang Psalm 89:8